

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Concordia. Pia Et Vnanimi Consensv repetita Confessio
fidei & doctrinæ Electorum, Principvm Et Ordinvm Imperii,
atq[ue] eorundem Theologorum, qui Augustanam
Confessionem amplectuntur**

Lipsiæ, 1606

Præceptvm V. Non occides.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35443

apud nos cernatur ampliùs, quod non raro dolente
conquerimur, interim non videntes tantarum trage-
diarum culpam nostram esse. Quemadmodum enim
regere consueuimus: ita rebelles ac degeneres subdi-
tos & liberos experimur. Et hæc monendi gratia
præfens sufficiant, hæc enim tractare prolixius alio
tempus postulat.

PRÆCEPTVM V.

Non occides.

*Continua-
10.*

*Hoc præce-
ptum non
pertinere
ad magi-
stratum.*

HActenus & spiritualem, & mundanum magistra-
tum, hoc est, càm Dei, tum parentum ius & obe-
dientiam, executi sumus. Hoc verò in loco
edibus nostris ad vicinos egredimur, ad discendum
quo pacto nobis inter nos cuiq; erga proximum, vita
nstituenda atque exigenda sit. Quare hoc præceptum
Deus & magistratus non sunt comprehensi, neq; illi
& ius & facultas perimendi facinorosos, quam obe-
dient, sublata est. Siquidem Deus ius suum plebem
cruinosos, magistratui parentum loco committendum
ac credit, qui antiquitus ipsi (vt in Mose legitur) suo-
ipforum liberos in ius rapere, ac iudicio condemnari
cogebantur. Quapropter quidquid hic interdictum
priuatis personis peculiariter interdictum est, & non
magistratui.

Iam hoc præceptum est intellectu valde facile, &
crebrò declaratum, quando quotannis in Euangelio
Matth. 5. auditur, vbi illud Christus ipse interpreta-
tur, ac summatim complectitur, scilicet, neque manu
neque cordis cogitationibus, neque ore, neque signis
neque consilio & auxilio esse occidendum. Quare
in omnibus his irasci interdictum est, exceptis his, vt di-
mus, qui Dei locum in terris obtinent, hoc est, pare-
ntibus & magistratui. Dei enim & illorum, qui in di-
uinum ordinem cooptati sunt, interest irasci, indignu

obiurgare & punire, ob eos ipsos, qui hoc & alia præcepta flagitiosè transgrediuntur.

Cæterùm huius præcepti constituendi necessitas & causa hæc fuit, quòd Deo obscurum non erat, quanta esset mundi malitia & iniquitas, & quàm hæc vita multis obnoxia esset periculis, eam ob rem Deus hoc præceptum inter bonos & malos constituit. Iam quemadmodum multæ sunt aliorum præceptorum impugnationes: ita quoq; huius non sunt paucæ aut modicæ, vt cum multis hominibus nobis viuendum sit, qui nos iniuria afficiunt, vnde causas nanciscimur, inimico animo eosdem prosequendi.

Exempli causa: Si vicinus tuus viderit tibi esse ædes splendidiore, numerosiore familiam, pinguiore agros, plus opum atque fortunæ à Deo esse, quàm sibi: statim ægrè patitur, tibiq; prosperos rerum successus inuidere incipit, neque quidquam boni de te aut cogitat, aut loquitur. Ita impulsu mali Genij, multos consequeris inimicos, qui nihil boni neq; spiritualiter neq; corporaliter tibi faueant, Hos ergo cum videmus, animus noster vicissim ira exarsuat, ac vindictæ cupiditate ardere incipit. Inde maledictorum ac litium pullulant initia, ex quibus deinceps calamitates & cædes emergunt oriunturq;. Hic verò Deus tanquam amicus ac clemens Pater præuenit, seque interponit arbitrum, volens omnem discordiam componi ac præscindi, ne qua oriatur iniuria, aut alius perdat alium. Et in summa, hoc præcepto quemuis ab omni vi atq; iniuria tutum, pacatum ac defensum, hocq; præceptum veluti murum, arcem, asylum & propugnaculum proximo esse vult, ne quam molestiam & damnum à quoquam corpore accipiat.

Est ergo huius præcepti sensus, ne quis ob vllum malefactum vlla conturbetur aut afficiatur iniuria, etiam si hanc abundè promeruisse. Vbi enim cædes in-

Causa huius præcepti.

Exemplū.

Sensus huius præcepti.

terdicta est, aut homicidium: ibi quoque causa, vnde
 oriri possit homicidium, interdicta sunt. Crebro enim
 fit, vt aliquis, tametsi manus eade non contaminet
 ita cruentè imprecando deuoueat proximum, vt no-
 diu superstes viueret, si effectus esset eius imprecatio-
 nibus. Quando ergo hoc natura omnibus nobis insit
 est, & vilitatum esse deprehenditur, vt nemo quidquam
 ab alio ferre sustineat: vult Deus radicem atque ad
 ipsam stirpem euellere, vnde cor hominis aduersus
 proximum exacerbatum exulceratur, nosque assue-
 cere, vt nunquam non hoc præceptum nostris oculis
 obuerfetur, in quo tanquam in speculo vitam nostram
 contemplemur, voluntatem Dei intueamur, illiusque
 vindictam vim atque iniuriam, quam immerentur pati-
 mur, certa quadam animi fiducia ac nominis in im-
 ploratione commendemus, atque ita illos vehemente-
 furere atque irasci permitramus, vt, quod possunt, fac-
 zant. Vt ad hunc modum homo dicat ledare iracu-
 diam, ac patientem & mansuetum induere animam
 cum primis erga illos, qui causam irascendi ei suppedi-
 tant, hoc est, erga inimicos.

*Quid sit
 non occi-
 dere.*

Quocirca tota huius præcepti summa hæc est,
 simplicibus significantissime inculcetur, quid sit, non
 occidere. Principio, ne quis afficiatur iniuria, præter
 quidem manu aut opere. Deinde, ne vitamur lingua
 hoc, vt consilium demus alicui incommodandi. In
 per, ne qua vitamur via aut medio, vnde aliquis detra-
 mentum possit accipere, neue alijs vitijs contem-
 tiamus. Ac denique, vt ipsum cor hostiliter infensum
 sit nemini, aut irritatum iracundia malè velit, Ita, vt
 corpus & anima extra omnem sint noxam, cum
 quouis, tum peculiariter de eo, qui tibi mali quid
 precatur vel etiam infert. Nam ei malè facere, qui be-
 de te sit meritis, aut tuis rationibus optimè con-
 tum cupit, non humanum est, sed planè diabolicum.

Secu

Secundo, huius præcepti reus est, non tantum is, qui mala facit, sed etiam is, qui, cum proximo benefacere, eiusque damnum aut iacturam antevertere, ob-
 stare, eum tueri & servare posset, ne quod malum aut iniuriam accipiat corpore, non facit. Tam ergo quotiescunque nudum videris, eundemque non adiutum dimiseris, cum pro facultatibus, eius nuditatem conu-
 ltere possis ac tegere: hunc profecto frigore enecasti. Ita quoties videris famelicum, nec tamen pascis eum, hunc fame cruciatum interire sinis. Non secus quoque, si quem morte condemnatum videris, aut in simili quopiam casu periclitantem, nec eum servare approperras, cum neque via neque occasiones illius eripiendi tibi sint recognita: pro certo constat, hunc te neci dedisse. Neque tibi proderit hæc adducta excusatio, te in eius peccat non consentisse, aut consilio & auxilio non ad-
 iurasse: siquidem charitatem illi subtraxisti, ipsique benefactis eum privasti, quibus adiutus non difficulter vitam retinisset.

*Peccatum
contra hoc
præceptum.*

*Qui &
quot ho-
micide.*

Quare Deus non iniuria omnes illos damnat homicidij, qui necessitate pressis, aut de vita periclitantibus, consilio aut ope non subveniunt. Hos in die nouissimo horrenda quoque damnabit sententia, quemadmodum ipse Christus annunciat, inquitens: Esuriui, & siti, & non dedistis mihi manducare aut bibere, Hospes eram, & non collegistis me, Nudus eram, & non cooperuistis me, Infirmus & in carcere eram, & non visitastis me, Hoc est, meque meosque fame, siti, frigore perire, a feris discerpi, in cacere situ & squalore putrescere, inque omnibus necessitatibus foede succumbere fuistis. Quid hoc aliud est, quam homicidas, & *αἰσχροψό-
νους & μιαιφόνους* (Bluthunde) culpasse? Nam tamen hoc ipsum opere non perpetrasti: proximum tamen in periculis atque infortunio hærentem, quantum ad te attinebat, immisericorditer perire permisisti.

Et perinde est, ac si quem in profunda aqua nauigantem, & aduersis ventis laborantem perspicerem, aut ignem prolabantem, possemq; illum porrecta manu periculo eripere ac seruare, & non facerem. Qui veri coram toto, mundo aliter atq; funestus homicida & cruentus latro, probari aut perhiberi possem? Quia propter hæc decisua Dei est sententia, ne quem hominem lædi aut damaum accipere patiamur, sed bonis humanitatis & beneuolentiæ officijs demereamur. Estq; hoc præceptum peculiariter erga eos conferuandum, cum quibus inimicitia nobis intercesserunt. Vt enim amicis ac fautoribus nostris beneficiamus, virtus valdè leuis est & ethnica, quemadmodum Christus Matth. 5. loquitur.

*Bona opera
huius præcepti.*

Hoc loco iterum verbum Dei habemus propositum, quo nos ad vera, præclara ac summa opera, nempe, mansuetudinem, patientiam, breuiter, & amorem, & benefacta inimicis nostris exhibenda, pellicere ac prouocare conatur. Vultq; nos subinde commouere, vt retroflexa cogitatione, prioris præcepti similes memores, illum esse Deum nostrum, hoc est, nobis utile suppetias ferre, assistere ac tueri, vt animum vindictæ cupidum in nobis compescat atq; coërceat. Tamen hæc vulgo essent tradenda atq; inculcanda: tum abudè bonorum esset operum, quæ nos facere oportebat. Verùm hæc prædicatio non esset ex vlu monachorum, sed plus iusto religiosorum ordinem defraudaret, inferrerq; insignem Carmelitarum sanctitati iniuriam, & fortasse hoc ipsum diceretur bona operum terdicere, & monasteria desolare. Hac enim ratio vulgus tanti, imò potiùs multò maioris fieret, eos longo interuallo præcelleret: ac quiuis facile perspiceret, quomodo ipsi mundo tam foedè hæctenas impersuerint suâ fucatâ & hypocritica sanctitate, quòd hoc præceptum, & alia præcepta omnia, illiberaliter

*Monachorum
fictitia opera.*

respue

respuerint, & inutilia existimârint, tanquam non præcepta fuissent, sed consilia: ad hæc suos fictitios ordines & sectas tam perniciosas, quam hypocriticas, pro perfectissima vita impudenter iactârunt & proclamârunt, ut planè vitam suauem & tranquillam, omniq; & cruce vacâtem & patientia, illi ventres & porci agerent. Quam ob causam se quoq; in monasteria abdidderunt, ut à nemine quidquam paterentur molestiæ, neque quenquam vlla in re bona iuuarent. Tu verò scito, hæc vera, sancta & diuina esse opera, quibus Deus cum omnibus Angelis exhilaratur, quibusq; omnis humana sanctitas collata non nisi foetor & stercus est, nec aliud, quam iram & damnationem promeretur.

PRÆCEPTVM VI.

Non mœchaberis.

Sequentia præcepta intellectu iam sunt facilia ex interpretatione antecedentis. Eò enim tendunt omnia, ut à damno & inferenda iniuria proximo caueamus. Sunt verò eleganti ordine posita, Primum enim de non lædenda proximi persona conditum est. Secundum respicit personam sibi proximam, aut post se sibi proximam, nempe suam coniugem, qua cum vnum corpus & vna caro effectus est, ita ut nulla in re maiori possit affici iniuria. Quamobrem hoc in loco disertè ac significanter expressum est, ne quam ignominiam illi faciamus, afficientes contumelia suam coniugem. Ac peculiariter de adulterio sonat, propterea quòd in Iudaismo ita ordinatum & præceptum fuerat, ut quisq; ducta vxore matrimoniū cõtraheret. Vnde & iuvenes maturè cõtrahebant, ita ut virginitatis status & celibatus apud Iudeos nullius haberetur momèti. Sed neq; propalâ visebantur aut cõcedebantur: meretriciû ac scortatorum lustra, ut hodie apud nos solenne est.

*Summa
sequentiis
præceptorum.*

Ordo præceptorum.